

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 1 b ja 23 §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 ja 3 momentti, 33 §:n 1 ja 3 momentti, 34, 36 ja 37 §, 38 §:n 2 momentti, 42 b §:n 1 ja 2 momentti sekä 42 e ja 80 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 b ja 23 §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 3 momentti, 33 §:n 1 ja 3 momentti, 34, 36 ja 37 §, 38 §:n 2 momentti sekä 42 e ja 80 § laissa 609/2022 sekä 32 §:n 2 momentti ja 42 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 381/2016, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 26/1984 ja 1369/1996, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 b §

Siltä osin kuin tämän lain säännökset koskevat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 24 kohdan mukaista hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueista, Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan maakunnan kuntiin ja mitä tässä laissa säädetään vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmästä ja päätöksiä tekevästä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmästä, Ahvenanmaan maakunnassa vastaaviin asiantuntijaryhmiin.

2 §

Kunta voi tuottaa 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua yksilöllistä hoitoa ja muuta huolenpitoa siltä osin kuin se on hyvinvointialueen ja kunnan tehtäväkokonaisuuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

23 §

Erityishuollon yksilöllistä järjestämistä varten hyvinvointialueella on oltava vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä ja päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä.

Päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän jäsenenä on vähintään kolme hyvinvointialueen viranhaltijaa siten, että asiantuntijaryhmässä on edustettuna lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus.

31 §

Erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta päättää päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä.

32 §

Tahdosta riippumaton erityishuolto toteutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 c §:ssä tarkoitettua ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä, sosiaalihuoltolain 22 §:ssä tarkoitettua laitoksessa tai terveydenhuoltolain (1326/2010) 67 §:n 1 momentissa tarkoitettua kehi-

tysvammapsykiatrian osastolla taikka vastaavassa yksityisessä toimintayksikössä, jossa on riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan hoidon ja huolenpidon toteuttamista ja seuranta varten.

Henkilön määräämisestä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta on tehtävä päätöksiä tekeväille vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmälle kirjallinen hakemus. Hakemuksen on oikeutettu tekemään henkilön laillinen edustaja taikka hänen omaisensa tai muu läheisensä.

33 §

Jos päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä 32 §:ssä tarkoitetun hakemuksen ja muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusten ja selvitysten johdosta katsoo olevan ilmeistä, että edellytykset henkilön määräämiselle erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta ovat olemassa, asiantuntijaryhmän on määrättävä henkilö toimitettavaksi tutkimukseen 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityishuollon toimintayksikköön. Tutkimukseen määräämisestä on tehtävä kirjallinen päätös kiireellisissä tilanteissa viivytyksettä ja muulloin viimeistään seitsemän päivän kuluessa 32 §:ssä tarkoitetun hakemuksen saapumisesta. Ennen tutkimukseen määräämistä on selvittävä henkilön oma mielipide. Henkilön ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kuulemisesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Jollei täysi-ikäisellä henkilöllä ole laillista edustajaa, on sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000), jäljempänä *sosiaalihuollon asiakaslaki*, 9 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa henkilön palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvalla omaisella tai muulla läheisellä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Lisäksi alaikäisen henkilön vanhemmille ja henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa alaikäinen on ollut välittömästi ennen tutkimukseen määräämistä, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään.

Kun tutkimus on suoritettu, päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän on päätettävä, määrätäänkö henkilö erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta. Päätös on tehtävä kirjallisesti viimeistään 14 päivän kuluessa tutkimukseen määräämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Päätöksen on sisällettävä perusteltu kannanotto siitä, ovatko edellytykset henkilön määräämiselle erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta olemassa. Päätös henkilön määräämisestä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta on välittömästi, kuitenkin viimeistään 14 päivän kuluessa sen tekemisestä, alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Hallinto-oikeuden tulee käsitellä asia kiireellisenä.

34 §

Erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma on mahdollisuuksien mukaan laadittava yhteistyössä henkilön itsensä ja hänen laillisen edustajansa tai sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilön laillisen edustajan taikka hänen palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvan omaisensa tai muun läheisensä sekä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän kanssa. Ohjelmaa on tarpeen mukaan tarkistettava.

36 §

Aluehallintovirasto voi määrätä erityishuolto-ohjelmaa oikaistavaksi tarpeellisiksi katsomiltaan osin, milloin henkilö itse tai hänen huoltajansa tai muu edunvalvojansa taikka päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä katsoo, ettei ohjelma ole tarkoituksemukainen.

37 §

Jos erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta määrättyä henkilöä tutkittaessa tai hänen hoitoaan ja huolenpitoaan järjestettäessä käy ilmi, että edellytykset määrätä henkilö erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta puuttuvat, päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän tai mielenterveyslain (1116/1990) 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilanteessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän esityksestä heti tehtävä päätös tahdosta riippumattoman erityishuollon lopettamisesta.

38 §

Erityishuollon toimintayksikköön tahdosta riippumatta määrättyllä henkilöllä ja hänen laillisella edustajallaan on oikeus saada tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisen edellytykset päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän arvioitavaksi erityishuollon kestäessä myös ennen puolen vuoden enimmäisajan täyttymistä. Jollei täysi-ikäisellä henkilöllä ole laillista edustajaa, on mainittu oikeus sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilön lisäksi hänen palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvalla omaisellaan tai muulla läheisellään. Jos aiemmin tehdystä arvioinnista on kulunut alle kuukausi, ja on ilmeistä, että muutosta henkilön tilassa ei ole tapahtunut, voidaan arvio jättää tekemättä. Arvion tekemättä jättämisen peruste on kirjattava asiakasasiakirjoihin.

42 b §

Rajoitustoimenpiteiden käyttöä koskevien säännösten soveltamisala

Erityishuollossa voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin käyttää 42 f—42 n §:ssä tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä järjestettäessä sosiaalihuoltolain 21 c §:ssä tarkoitettua ympärivuorokautista palveluasumista, sosiaalihuoltolain 22 §:ssä tarkoitettuja laitospalveluja tai terveydenhuoltolain 67 §:n 1 momentissa tarkoitettua kehitysvammapsykiatrian osastolla annettavaa erikoissairaanhoidtoa taikka vastaavia yksityisiä palveluja. Jäljempänä 42 n §:n 3 momentissa tarkoitettua muuta kuin lyhytkestoista poistumisen estämistä voidaan käyttää vain tahdosta riippumattomassa erityishuollossa.

Edellytyksenä rajoitustoimenpiteiden käytölle on lisäksi, että palveluja järjestävällä tai tuottavalla toimintayksiköllä on käytettävissään riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan hoidon ja huolenpidon toteuttamista ja seuranta varten.

42 e §

Rajoitustoimenpiteiden käytön arviointi ja vähentäminen

Jos erityishuoltoa annettaessa on käytetty 42 f—42 n §:ssä tarkoitettua rajoitustoimenpidettä, toimintayksikössä on viipymättä arvioitava rajoitustoimenpiteen käyttöön johtaneita syitä ja keinoja, joiden avulla voidaan jatkossa vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä yksikössä. Jos muussa kuin tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön erityishuollossa on käytetty toistuvasti tai pitkäaikaisesti 42 j, 42 l tai 42 m §:ssä tai 42 n §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitustoimenpidettä, toimintayksikössä on arvioitava, täyttyvätkö henkilön kohdalla 32 §:n 1 momentissa tarkoitettut edellytykset henkilön määräämiselle tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon, ja saatettava kysymys tarvittaessa päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän arvioitavaksi.

80 §

Muuhun kuin 81 a §:ssä tarkoitettuun päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuun hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Helsingissä 20.12.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru